

Dr. Tímár Sándor

1902 – 1983

Visszaemlékezés egy jó endrődire

Az utóbbi média világa – rádió, TV – adásaiban olykor – olykor Békés megyét az egyik legelmaradottabbnak tüntetik fel. Ezek szerint ide tartozik Endrőd is.

Hogy hány értékes, híres embert adott ez a falu az országnak, erről nem szól a fáma.

Egyike ennek Dr. Tímár Sándor orvos volt. Róla már jelent meg „In memoriam” (1997. febr.), de most „nosztalgizva”, kissé bővebben ismertetjük életútját már nyugdíjas tanár fia megemlékezése alapján.

Márton Gábor

Édesapja G. Tímár János, édesanyja Tímár Viktória. A született 12 gyermek közül a felnőtté válást nyolcan érték meg. Közülük is egy fiú, Gábor, az Isonzónál esett el, másikkal, Elek, már itthon halt meg a fronton szerzett tüdőlövésébe. A két fiatalabb, Sándor és Benedek – eltanulta az apai örökséget – tanulhatott tovább.

Sándor itthon, szülőfalujában végezte el az elemi iskolát. Szeretettel emlékezett vissza a Bencze család nevű tanítójára. Középiskoláját Nagyváradon kezdte. Elek nevű bátyja ugyanebben a városban szolgált huszárként. Az utolsó gimnáziumi évet – Trianon egyik következményeként – már Szarvason végezte jeles eredménnyel. A Pázmány Péter Orvostudományi Egyetem általános orvosi karán végzett szintén jeles eredménnyel. Még orvostanhallgatóként sem szégyellte a paraszti munkát, rendszerint már a szünidőre hazatérései másnapján a családi gazdaságban, az aratásban volt található.

Orvosi tevékenységét a mostani Blaha út 17. szám alatti rendelőjében kezdte. A legidősebb bátyjánál, Mátyásnál – az író édesapjánál egy szobácskában lakott. Közben a főutcán egy házat vásárolt, amin rengeteg javítást kellett végeztetnie, a kertet gyümölcsfákkal betelepítenie. (Megjegyzem zárójelben: most fenn az égben volt házára tekintve bizonyosan szomorúan csóválja fejét.) Első, budapesti származású felesége nem tudta megszokni a falusi életmódot, a házasság hamar felbomlott. Másodjára már Füzesgyarmatról nősült, ahonnan egy kisfiúval elvált asszonyt vett feleségül. A kisfiú a későbbiekben a gyarmati nagyszülőknél lakott, s a szeghalmi gimnáziumban érettségizett. Az új házasságból két fiú született: Sándor 1939-ben, István 1941-ben. Akkoriban a faluban 4 orvos praktizált: Dr. Cseh József, Dr. Weiss Aladár, Dr. Ugrin Nándor és ő. Az előljáróság a falu legszegényebb részét, a Gyomavéget és a Cigányvárost neki adta körzetként. Nem zúgolódott érte. Soha nem tett különbséget a „cigány” és a „magyar” között. Egyformán a gyógyulásra váró beteg embereknek nézte őket.

Egy időben - a mostani központi rendelő helyén - szülőotthont vezetett az általános orvosi teendői mellett. Ez a szülőotthon Gyomára költözött, s azóta nem születik Endrődön - hivatalosan - gyermek! A doktor úr tett külön fogszakorvosi szakvizsgát is. Ismét remek eredménnyel. Fogorvosi munkája színvonalát mutatja, hogy egy betege sem került tőle kórházba „korrigálásra.” Innentől kezdve - míg a tehetséges Valah Bélának át nem adta, - fogszakorvosként működött.

A világháború idején őt is behívták, s tartalékos zászlósként orvosi munkát végzett az orosz fronton, a katonaság és a helyi civil lakosság körében. Bizony, bőven voltak megrendítő élményei a Don-kanyarig tartó véres ámokfutásban, majd a hadifogságban. Jól emlékeztébe véste pl. a Kolomea, Sztarij, Oszkol, Voronyezs stb. helységneveket. Amint a front már áttevődött hazánkra, a neje a két gyerekkel és az anyai nagyszülőkkel Budapesten, konkrétan Rákosszentmihályon húzta meg magát. A gyerekek emlékei között szerepel, hogy a pincéből feljőve az emeleten becsapódott német vadászgép roncsait látták. Az udvaron átszáguldó T34-esek úgy fektették le a deszkakerítéseket, mintha csak nádfal lett volna.

Közben az üres endrődi lakásba szovjet tisztok költöztek, s az egyik folyosóra nyíló ajtón a felirat: Apteka (patika). Mihelyt a szovjet egységek átvonultak a falun, a lakást az MKP vette „szocialista kezelésbe.” Amit lehetett, mozgósítottak. Egy részük a mai kultúrotthonban, az akkor működő MADISZ szervezethez „vándorolt”, mások pedig szorgalmas „gyűjtőkhöz.”

A doktor a fogságból 1946-ban tért haza. Nagyon szomorú eseményekre. Előzmény az volt, hogy a fosztogatók fényképeket is találtak. Némelyiken a doktor úr - még medikusként -társai között anatómiai foglalkozásokon volt látható. Egyes csavargók ebből azt kombinálták ki, hogy az orvos az orosz fronton foglyokat boncol élve, élő orosz nők mellét vágja le?! Nosza, Smíri Elvtárssal az élen az orvost ott helyben kötél általi halálra ítélték. Már a hóhér személyét is kijelölték.(K. G.) A végrehajtástól az mentette meg, hogy elhozta Karcagról egy oroszul is kiválóan beszélő katonatársát, aki őt a frontról alaposan ismerte.

Miután az MKP - dúlva - fúlva - kiköltözött, a család hazatért. Vigasztalásként még Smíri Elvtárs közölte az orvossal: „Ne ugráljon, mert elvitetem Gyulára a börtönbe, ahol hónapokig meg sem kérdik!”

Közben teltek - múltak az évek. A nagyobbik fiú, Sándor a csabai érettségi után elvégezte Szarvason a tanítóképzőt, majd Szegeden a pedagógiai főiskolán a magyar - orosz szakot. Felesége, Fekécs Margit pedig előbb a bajai felsőfokú tanítóképzőt, majd Szegeden a pedagógiai főiskola ének szakát végezte el. A házaspár nyugdíjazásáig a helyi iskolában dolgozott. Két leányuk, Judit és Éva pszichológusként illetve külkeres végzettséggel a szállodaiiparban dolgoznak. Judit két fia még tanul, Éva jelenleg munkanélküli.

A kisebbik fiú, István Békésen végezte el a mezőgazdasági szakiskolát. Ezt elvégezve egy évet Rózsáson gyakornokként, majd a Nagy-kunsági ÁG-ban dolgozott. Innen a helyi Lenin Tsz nagylaposi üzemegységébe került az állatokért felelős brigád vezetőjeként. Felesége Dinya Katalin a nyugdíjazásáig a gyomai Tüzépen pénztáros volt. Nagyobbik, még

nőtlen fiuk, végzett cukrász. A kisebbik fiú István ügyes kezű géplakatos. Az ő felesége, Péteri Gabriella két fiúval ajándékozta meg. Ők ketten még a helyi általános iskola tanulói.

A doktor úr – miután régi házát orvosi szolgálati lakásként eladta – új házat épített kisebbik fiával a régi mellé. Itt élt 1983-ban bekövetkezett haláláig. A felesége három évvel élte túl.

(Ami az „In memoriam”-ban szerepelt, nem írtam le újból. Tímár Sándor)

-Egy kis humor a doktor úr gyermekkorából, ahogy egyik bátyja mesélte: Egy vasárnap misére ment az egész család. Csak ám, mikor megszólalt az orgona, a mi kis Sanyink kis piros csizmáscskájában heveny táncolásba kezdett. Nagy csizmaszár-csapkodással karöltve. Mondani se kell, a környezet harsány kacagása közepette.

-Egy apróság a háború utáni, már a kulákok – spekulánsok elleni harc világából: Néhány mindenre kapható fickó felásta a kamra egy részét, eldugott zsírosbödönöket keresve. Nos – mai kifejezéssel élve – nem jött össze nekik!

Egy alkalommal az utcán a rendőr kezéből kitépte magát egy „kulákasszony”, beszaladt hozzánk mentséget keresve. Jóapám elzavarta a kapuból a durva D. rendőrt. Mert akkor sem volt megengedhető valakit a z orvostól, vagy a templomból elhurcolni.